

7. NIE TYLKO CHLEB

Synonimy wyrazu *jedzenie* s. 48

1 W każdym z podanych zdań wykreśl ten spośród wyrazów podanych w nawiasie, który najmniej pasuje.

- a) Wkrótce nadeszła zima, zabrakło (pożywienia, żywności, posiłków) i zwierzęta zaczęły odczuwać głód.
- b) Tu można dostać pyszne domowe (dania, pożywienie, potrawy) na wynos.
- c) Książę dał znak i służba zaczęła wносить (pokarm, jadło, strawę) i napoje.
- d) Moja mama lubi eksperymentować w kuchni i nigdy nie wiemy, jakie (dania, posiłki, potrawy) znajdują się na naszym stole.
- e) Obawiając się klęsk żywiołowych, mieszkańcy miasta zgromadzili zapasy (strawy, żywności, potraw), które mogły wystarczyć na kilka lat.
- f) Z tej książki dowiesz się, jak przyrządzać smaczne, zdrowe, lekkostrawne (pokarmy, dania, posiłki).
- g) Jego żołądek coraz natarczywiej dawał znać, że nadeszła pora (posiłku, jedzenia, pożywienia).

Rodzina wyrazów wokół słowa *kuchnia* s. 48

2 Stwórz jak największą rodzinę wyrazową wokół słowa *kuchnia*. Wśród wyrazów pokrewnych powinien się znaleźć potoczny synonim czasownika podkreślonego w zdaniu:

Rodzice wyjechali na wieś, więc Matusz musiał sobie sam gotować.

.....

.....

.....

.....

Nazwy smaków s. 50

3 Do podanych przymiotników dodaj rzeczowniki, aby wykazać, że mogą one oznaczać zarówno smaki, jak i kolory.

	Smak	Kolor
pomarańczowy	pomarańczowe lody	pomarańczowa spódniczka
cytrynowy		
czekoladowy		
śliwkowy		
waniliowy		

4 Nazwy smaków mają, oprócz dosłownego, także znaczenia przenośne. Określ te znaczenia, podając po 2–3 rzeczowniki, którymi można zastąpić podkreślone wyrazy w poniższych zdaniach.

a) Pamiętam pełne słodczy słowa babci, które wówczas skierowała do nas, swoich wnuków.

.....

b) Z gorczą stwierdził, że żaden z kolegów nie ma zamiaru stanąć w jego obronie.

.....

c) Z przedmiotami ścisłymi nigdy sobie dobrze nie radziła, ale dopiero chemia pozwoliła jej w pełni poznać gorzcy porażki.

.....

d) Od pewnego czasu w naszej klasie ciągle są jakieś kwasy.

.....

5 Do podanych przymiotników dobierz po trzy rzeczowniki, tak aby stworzyć poprawne związki wyrazowe o znaczeniu przenośnym. Zapisz te związki, a następnie wybierz po jednym związku z każdej grupy i ułóż z nim zdanie.

a) słodki (słodka, słodkie) – grzyb, wspomnienia, napis, charakter, melodia, wyjazd

b) gorzki (gorzka, gorzkie) – humor, przyjazd, doświadczenia, lamente, kucharka, prawda

c) kwaśny (kwaśna, kwaśne) – nastrój, rozmowa, mina, uśmiech, wystąpienie, zapiski

a)

b)

c)

6 Podaj wyrazy, od których zostały utworzone nazwy smaków. Następnie wymień 2–3 potrawy o takich smakach.

Wzór: pistacja → pistacjowy
pistacjowe lody, pistacjowy tort, pistacjowy krem

a) → malinowy

b) → morelowy

c) → migdałowy

d) → miętowy

7 Co może mieć taki smak? Utwórz poprawne związki wyrazowe, dopasowując formę przymiotnika do nazwy odpowiedniego produktu spożywczego albo odpowiedniej potrawy.

Wzór: cierpki – cierpkie jabłko

a) kwaskowaty –

b) mdły –

c) ostry –

d) pieprzny –

e) pikantny –

Savoir-vivre przy współczesnym stole (1) s. 50

8 Uzupełnij dialogi zgodnie z zasadami savoir-vivre'u obowiązującymi przy stole.

a)

– Proszę bardzo.

b) – Czy możesz mi podać serwetki?

–

c)

– Dziękuję, chętnie.

d) – Czy zechce Pani spróbować tej sałatki?

–

e) –

9 Zredaguj krótki poradnik dobrego zachowania się przy stole w postaci listy nakazów i zakazów. Zastosuj czasowniki w 2. osobie liczby pojedynczej trybu rozkazującego.

1. Serwetę połóż na kolanach. W żadnym razie nie zawiązuj jej pod szyją.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

8.
9.
10.

10 Ułóż dwie sentencje, które mogłyby widnieć na współczesnych sztuccach, wzorem tych z poprzednich wieków (zob. podręcznik, s. 52). Wymyślając sentencje, zastanów się, jakie informacje na temat obyczajowości i mentalności ludzi XXI wieku mogłyby z nich odczytać potomni.

- a)
- b)

Słownictwo związane z gotowaniem 📖 s. 54

11 Wymień po pięć zup, których nazwy zostały utworzone:

- a) od nazw ich składników
 pomidor – zupa pomidorowa

- b) w inny sposób
 rosół,

12 Jakie to potrawy? Podane nazwy potraw z mięsa porządkuj właściwym opisom.

a)	stek	5
b)	gulasz	
c)	klops	

d)	szaszłyk	
e)	zraz	
f)	befszyk	

- potrawa z mielonego mięsa, przyprawionego i upieczonego w jednym kawałku; inaczej – pieczeń rzymska
- potrawa z polędwicy wołowej (może być też z mięsa mielonego), mocno przysmażona z zewnątrz, a w środku różowa
- potrawa z mięsa duszonego z dodatkami, mocno zbitego, przeważnie uformowanego w wałeczki
- potrawa z kawałków podsmażonego mięsa, następnie duszonego z tłuszczem, cebulą i innymi dodatkami
- plaster mięsa smażonego z dodatkiem przypraw i cebulą
- potrawa z kawałków mięsa poprzekładanych słoniną lub boczkiem, warzywami i cebulą, nadzianych na szpikulec i pieczonych na rożnie lub grillu

13 Podane czasowniki połącz z właściwymi rzeczownikami. Następnie do każdego punktu ułóż zdanie, w którym zawrzesz oba czasowniki i rzeczownik.

owoce • warzywa • jajka • mięso • ciasto •
zupę

- zagnieść, wyrobić –
.....
.....
- posiekać, poszatkować –
.....
.....
- dusić, obsmażyć –
.....
.....
- wydrylować, obrać –
.....
.....
- rozbić, roztrzepać –
.....
.....

- f) przyprawić, zaprawić –
.....
.....

Słownictwo zachęcające do jedzenia s. 54

14 Wybierz z ramki po 2–3 wyrazy lub wyrażenia, jakich użyjesz (w odpowiedniej formie), chcąc zachęcić do kupienia lub zamówienia w restauracji wymienionych produktów i potraw. Uwaga: każdego wyrazu lub wyrażenia możesz użyć tylko raz.

wiejski • ekologiczny • kuchnia domowa •
naturalne składniki • niskokaloryczny •
wysokobiałkowy • oczyszczający organizm •
przepyszny • pyszny • według przepisu babci •
produkt regionalny • smaczny i zdrowy •
staropolski • swojski • tradycyjna receptura •
wspaniały smak i aromat • wyborny

- zielona pietruszka –
.....
- chudy biały twaróg –
.....
- sałatka z selera –
.....
- pierogi z kaszą gryczaną –
.....
- sok z aronii –
.....

Perswazja i manipulacja w reklamie żywności s. 55

15 Napisz krótko (1–2 zdania), jakie techniki zostały zastosowane w opisanych reklamach produktów:

- zupy w proszku
Hasło brzmi: „Pyszne zupy z błonnikiem. Dużo warzyw, dużo błonnika”.
.....
.....
.....

b) wafli w czekoladzie

Spot reklamowy przedstawia sympatycznych młodych ludzi o zdrowym i atrakcyjnym wyglądzie, którzy pokazują sobie batonik ze zmieniającym się napisem: Przyjaźń, Miłość, Wolność itp. Hasło brzmi: „Świat jest pełen dobrych emocji. Każdą z nich znajdziesz w Prince Polo“.

.....
.....
.....

c) chipsów

Młodzież schodzi się na imprezę, ktoś niesie opakowanie chipsów, słysząc rytm muzyki. Hasło brzmi: „Jest Crunchips, jest impreza!“.

.....
.....
.....

16 Wyjaśnij, na czym polega manipulacja zawarta w przedstawionej na rysunku reklamie przyprawy. Weź pod uwagę napis na opakowaniu oraz na hasło reklamowe.

.....
.....

Związki frazeologiczne z nazwami pokarmów s. 59

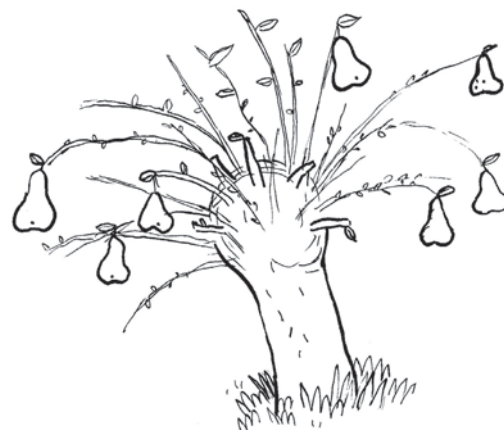
17 Uzupełnij zdania związkami frazeologicznymi zawierającymi nazwy produktów żywnościowych lub potraw. Podpowiedź znajdziesz na rysunkach, które musisz skojarzyć z właściwymi frazeologizmami.

- a) Cała rodzina tak o niego dba, że brakuje mu już chyba tylko
- b) Łukasz poszedł grać w piłkę i, bo zobaczył go ten sam nauczyciel, u którego kwadrans wcześniej zwolnił się z lekcji z powodu „okropnego bólu głowy“.
- c) Żeby wysuszyć ubranie po nieplanowanej kąpieli, Marek musiał, i wtedy właśnie do domu weszła ciocia Ania.
- d) Łatwo było, ciekawe, jak teraz dotrzymasz słowa.

1.

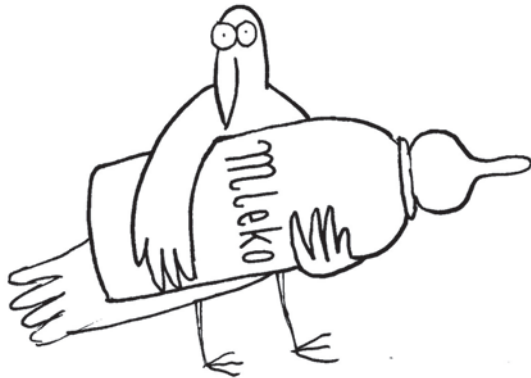
2.

3.

4.

18 Zdefiniowane niżej frazeologizmy uzupełnij właściwymi nazwami artykułów spożywczych.

- a) wkładać na siebie kilka warstw ubrania to ubierać się na
- b) w ogóle się na czymś nie znać to znać się na czymś jak kura na
- c) komuś coś się łatwo udało to komuś coś poszło jak po
- d) nieporządek, nieład, przypadkowa zbieranina to
z
- e) powiedzieć wszystko otwarcie to wyłożyć
na ławę
- f) coś nieprzyjemnego w ogólnie dobrej sytuacji to łyżka
dziegciu w beczce

Opis sytuacji (1) s. 62

19 Podane wyrażenia rozwiń lub przeredaguj tak, aby utworzyć zdania.

Wzór: różnokolorowe kwiaty w wazonach
Kwiaty w wazonach mieniły się różnymi kolorami.

a) lniany obrus na stole

.....
.....

b) kolorowe fartuszki dzieci

.....
.....

c) wesoły śmiech w kuchni

.....
.....

d) rozbawione towarzystwo

.....
.....

e) ciepłe bułeczki w koszyku

.....
.....

f) zapach świeżo parzonej kawy

.....
.....

20 Przeredaguj teksty, wprowadzając czas teraźniejszy, dzięki czemu opisy staną się żywsze i bardziej dynamiczne.

a) W sobotę mama upiekła szarlotkę. Cały dom pachniał wanilią. Rodzina niecierpliwie czekała na podwieczorek. Wreszcie ciasto pojawiło się na stole.

.....
.....
.....
.....
.....

b) Rodzina przygotowywała przyjęcie. Mama wyjęła z szafy obrus i nakryła stół. Dzieci wyczyściły sztucze, aby nabrały blasku. Tata wyciągnął z pawlacza stare świeczniki i zapalił świece.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b)

.....

.....

Savoir-vivre przy współczesnym stole (2) s. 65

21 Podpisz rysunki stosownymi do sytuacji, grzecznymi zwrotami.

a)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Przepis na torcik pischinger s. 67

22 Uzupełnij przepis wskazanymi w nawiasach formami czasowników.

Potrzebne produkty – na masę:

5–6 wafli

tabliczka gorzkiej czekolady

3/4 kostki masła

1/2 szklanki cukru

2 żółtka

1/2 szklanki wyłuskanych i posiekanych orzechów laskowych lub włoskich

Na polewę:

1 tabliczka czekolady

1/4 kostki masła

Do masła (utrzeć – imiesłów przymiotnikowy bierny, dopełniacz I. poj., rodz. męski) *utartego* do białości (dodać – 2 os. I. poj., tryb rozkazujący) (utrzeć – imiesłów przymiotnikowy bierny, biernik I. mn., rodz. niemęskoosobowy) z cukrem żółtka, (zetrzeć – imiesłów przymiotnikowy bierny, biernik I. poj., rodz. żeński) czekoladę i (posiekać – imiesłów przymiotnikowy bierny, biernik I. mn., rodz. niemęskoosobowy) orzechy. Masą tą (smarować – 2 os. I. poj., tryb rozkazujący) wafle, po czym (kłaść – 2 os. I. poj., tryb rozkazujący) jeden wafel na drugim. Całość (przycisnąć – 2 os. I. poj., tryb rozkazujący) deseczką, (obciążyć – 2 os. I. poj., tryb rozkazujący) i (zostawić – 2 os. I. poj., tryb rozkazujący) w chłodzie. Czekoladę (włożyć – 2 os. I. poj., tryb rozkazujący) do naczynia, (skropić – 2 os. I. poj., tryb rozkazujący) wodą, (dodać – 2 os. I. poj., tryb rozkazujący) masło i (rozgrzać – 2 os. I. poj., tryb rozkazujący) na parze, (rozcierać – imiesłów przysłówkowy współczesny) na gładką masę. Polewę (wylać – 2 os. I. poj., tryb rozkazujący) na torcik i (rozsmarować – 2 os. I. poj., tryb rozkazujący) nożem (mazać – imiesłów przymiotnikowy bierny, narzędnik, I. poj., rodz. męski) w gorącej wodzie.

(Na podstawie: Robert Makłowicz, *CK kuchnia*)

Wypowiedzenia s. 69

23 Wśród podanych wypowiedzeń podkreśl wszystkie zdania. Następnie w zdaniach tych zaznacz kółkiem orzeczenia.

- Sala dla niepalących.
- Trzeba tu jeszcze trochę posprzątać.
- Wokół same krzewy róż i pachnące zagony lawendy.
- Teraz odrabiam lekcje.
- Czy stać na baczność?
- Wszystkie te pyszności zapakowano w ozdobne kartony.

24 Wskaż i nazwij te formy czasowników, które mogą być użyte do budowy oznajmień. Wybierz z nich cztery i ułóż z każdą jedno oznajmienie.

skakać • czekam • odnajdując • należy •
 upuścić • napisano • wyjechawszy •
 oddano • stojąc • drapać • nie wolno •
 nie rozmawiać • oczekujący

25 Podane równoważniki zdań przekształć w zdania.

a) Ale malutki szczeniaczek!

b) Nie wlewać wody do rozgrzanego tłuszczu.

c) To wasza nowa koleżanka, Basia.

d) Cisza!

e) Już dość tej zabawy.

f) Jak tu myśleć o czym innym, kiedy tylko to mi w głowie?

26 Wskaż w tabeli teksty, które składają się z samych oznajmień. Zaznacz w każdym przypadku, jaki to typ tekstu. Przy wypowiedziach zawierających zdania postaw kreskę.

- życzenia
- ogłoszenie
- reklama

a)	Najlepsza zupa w proszku! Zupa bez dodatku konserwantów gwarancją sukcesu w kuchni!	
b)	Zakaz naklejania ogłoszeń. Niestosowanie się do zakazu będzie surowo karane.	

c)	Młodzież do roznoszenia ulotek. Codziennie wypłata!	
d)	Wynieś śmieci i posprzątaj swój pokój. Zrób to jeszcze dzisiaj.	
e)	Wszystkiego najlepszego z okazji imienin! Dużo zdrowia, radości i spełnienia marzeń!	

27 Zredaguj krótki przepis kulinarny składający się z samych oznajmień.

.....

.....

.....

.....

.....

Orzeczenie s. 70

28 W podanych zdaniach podkreśl orzeczenia. Następnie każde z orzeczeń wpisz do odpowiedniej rubryki w tabeli.

- a) Olga miała ochotę na świeży sok z pomarańczy.
- b) Uczniowie sami będą przygotowywać potrawy na doroczny bal gimnazjalisty.
- c) Naprawdę warto było tego spróbować.
- d) Musisz popić ten kęs.
- e) Podczas rzymskich biesiad z mięs jadano najczęściej wieprzowinę.
- f) Andrzej zjadłby tę wielką pizzę szybciej niż Damian.
- g) Czy można już się częstować?
- h) Chyba nie zaczniemy jeść bez Marty?
- i) Niech ktoś poda mi tę łyżkę.
- j) Znow otwarto nową restaurację w centrum miasta.

Orzeczenia		
osobowa forma czasownika	forma zakończona na <i>-no</i> , <i>-to</i>	czasownik, który nie odmienia się przez osoby

29 Odnajdź w tekście zdania z orzeczeniami imiennymi. Liniją prostą podkreśl łącznik, a liniją falistą – orzecznik.

Na WF-ie nie był najlepszy. Nie grzeszył tężyzną fizyczną. Nie był też typowym przystojniakiem. Jednak wszystkie dziewczyny za nim przepadały. Dlaczego? Otóż okazał się kulinarnym geniuszem. Piekł słodkie ciasteczka. Częstował własnoręcznie przyrządzonymi deserami. Przygotowywał niesłychanie smaczne kanapki. Wszystkie te przysmaki natychmiast stawały się przebojami, zwłaszcza wśród dziewczyn. A on z dnia na dzień został szkolnym bożyszczem. Inni chłopcy wydawali się sceptyczni. O gustach (kulinarnych) się jednak nie dyskutuje.

30 Ułóż zdania ze wszystkimi podanymi wyrazami oraz wyrażeniami w funkcji orzeczników. Orzeczniki podkreśl i pod każdym zapisz, jaka to część mowy albo jakie wyrażenie.

ugotowana • pierwszy • na lodzie • nieprzychylnie • niczym brat • kelner • ślisko • twój

- a)
- b)
- c)
- d)
- e)
- f)
- g)
- h)

31 Wszystkie zdania z orzeczeniem imiennym przededaguj tak, aby oddać ich sens, używając orzeczenia czasownikowego.

Wzór: Jestem uczniem gimnazjum.
Uczę się w gimnazjum.

a) Do niedawna była wokalistką w zespole rockowym.

.....

b) Potrawy przyrządzane przez naszą babcię są niezwykle smaczne.

.....

c) Po wydaniu książki z przepisami rodzinnymi stała się bardzo sławna.

.....

d) Po ugotowaniu w wodzie z dodatkiem cukru jabłka zrobiły się bardzo miękkie.

.....

e) Na zajęciach z savoir-vivre'u bywa przezabawnie.

.....

32 Uzupełnij zdania orzeczeniami czasownikowymi lub imiennymi, tak aby tekst stanowił sensowną całość.

..... dziś sobie drugiego śniadania.

..... zbyt późno i już

Po trzech lekcjach, więc

do szkolnego sklepiku. Nigdy tam,

ale znajomi, że jedzenie

Co? Batoniki, cukierki, chipsy i paluszki.

Czy tu normalnego jedzenia? Rozczarowana i z pustym brzuchem, że kanapki

własnej roboty!

Rozprawka s. 74

33 Uzupełnij plan rozprawki.

<p>1. Wstęp Teza: Gotowanie jest wielką sztuką.</p>
<p>2. Rozwinięcie Argumenty:</p> <p>1.</p> <p>2.</p> <p>3.</p> <p>4.</p> <p>5.</p> <p>6.</p>
<p>3. Zakończenie Podsumowanie tezy: Gotowanie jest prawdziwą sztuką, która jednak nie wymaga wielkiego talentu. Można się jej nauczyć.</p>

34 Uporządkuj argumenty przemawiające za podaną tezę, zaczynając od tych, które są, twoim zdaniem, najważniejsze. Przy każdym argumentie postaw numer, który wyznaczy kolejność jego uwzględnienia w rozprawce.

Teza	Diety odchudzające są bardzo ryzykowne.
Argumenty	
	Po zakończeniu większości diet następuje efekt jo-jo.
	Ludzie odchudzający się często nie słuchają specjalistów, lecz ulegają modzie.
	Specjaliści nie są zgodni co do skuteczności różnych diet.
	Diety wysokobiałkowe prowadzą do obciążenia nerek. →

	Szkodliwe są głodówki i diety oparte na jednym produkcie, bo jedyne, co zapewniają, to osłabienie.
	Wiele diet w znacznym stopniu odwadnia organizm.
	Nie ma jednej diety dobrej dla wszystkich.
	Diety, które radykalnie ograniczają kalorie, nie powinny być stosowane dłużej niż trzy miesiące, gdyż może to doprowadzić do kłopotów ze zdrowiem.

35 Rozwiń trzy kolejne argumenty z poprzedniego zadania uznane przez ciebie za najbardziej istotne. Zastosuj wyrażenia i zwroty porządkujące. Zaczynij tak:

Choć wszyscy zgadzają się, że otyłość jest niebezpieczna dla zdrowia, to

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Opis sytuacji (2) s. 76

36 Jak zacząć? Napisz dwa zdania rozpoczynające opis sytuacji. Poinformuj w tych zdaniach, kto i co zobaczył, co poczuł lub jak zareagował.

Wzór: sytuacja: dzieci bawią się w teatr; kto zobaczył: mama
Mama weszła do pokoju i zaniemówiła. Ujrzała Julkę ubraną w ślubną suknię babci oraz welon zrobiony ze zdjętej z okna firanki.

a) sytuacja: pokój zdemolowany przez ganiające się koty;
kto zobaczył: Kasia

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) sytuacja: dzieci urządziły przyjęcie dla lalek; kto zobaczył: babcia

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

c) sytuacja: uczniowie dekorują salę; kto zobaczył: pani dyrektor

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

d) sytuacja: młodsze rodzeństwo uruchomiło komputer; kto zobaczył: Bartek

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

e) sytuacja: Adam i Ewa robią tort imieninowy dla mamy;
kto zobaczył: starsza siostra

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

37 Co się po kolei wydarzyło? Połącz podane informacje w spójny tekst, stosując wyrazy i wyrażenia wskazujące na następstwo czasowe lub równoczesność zdarzeń (możesz wykorzystać przykłady z ramki). Wyliminuj zbędne powtórzenia tych samych wyrazów.

nagle • natychmiast • za moment • zaraz •
po chwili • chwilę potem • jednocześnie •
w tym samym momencie • równocześnie •
wtedy

a) Papuga wyfrunęła z klatki. Kot zobaczył papugę. Kot rzucił się w stronę ptaka. Papuga wskoczyła na szafkę. Z szafki spadła ozdobna waza. Do pokoju wbiegł pies i ruszył w stronę kota. Rozległo się skrzeczenie, miauczenie i szczekanie.

Kiedy tylko papuga wyfrunęła z klatki, zobaczył ją kot i natychmiast rzucił się w jej stronę.

b) Tata ustawia choinkę. Mama wnosi pudła z ozdobami. Dzieci rozpakowują pudła. Na podłodze piętrzą się kolorowe łańcuchy. Światło gaśnie. Dzieci zapalają świece. Sterta papierów zajmuje się od ognia. Wszyscy krzyczą. Jasiek narzuca koc na płomień.

38 Jedną z sytuacji przedstawionych w poprzednim ćwiczeniu opisz jeszcze raz, zwracając uwagę na określenia miejsca poszczególnych zdarzeń. Wykorzystaj wyrazy i sformułowania z ramki.

na prawo (na lewo) od... • z prawej (z lewej)
strony • przed • za • z przodu • z tyłu